

İPEKBÖCEKÇİLİĞİ

İÇİNDEKİLER

1. GENEL BİLGİLER
2. DEVLET DESTEKLERİ
3. DIŞ TİCARET
4. TÜRKİYE - AB MEVZUATININ MUKAYESESİ
5. SEKTÖRÜN SORUNLARI
6. ÇÖZÜM ÖNERİLERİ

1. GENEL BİLGİLER

- ÜLKEMİZDE 1500 YILLIK BİR MAZİSİ OLAN İPEKBÖCEKÇİLİĞİMİZ, ZOR ŞARTLARA RAĞMEN ÜRETİCİNİN VAZGEÇEMEDİĞİ EKONOMİK, KÜLTÜREL VE GELENEKSEL YARDIMCI BİR TARIMSAL FAALİYET OLARAK VARLIĞINI SÜRDÜRMEKTEDİR.
- GEREK İPEKBÖCEĞİ YETİŞTİRİCİLİĞİNİN, GEREKSE İPEK HALI DOKUMACILIĞININ EMEK YOĞUN BİR FAALİYET OLMASI, İSTİHDAMA ÖNEMLİ KATKI SAĞLAMAKTADIR. AYRICA İPEK HALI İHRACATI ÜLKEMİZE DÖVİZ GETİREN BİR SEKTÖR OLUP, ÜRETİLEN KOZA MAMÜL MADDE HALİNE GELENE KADAR YAKLAŞIK 14 MİSLİ KATMA DEĞER YARATMAKTADIR.

▪ BUGÜN ÜLKEMİZDE İPEKBÖCEKÇİLİĞİ YOĞUN OLARAK DİYARBAKIR, BURSA, BİLECİK, ESKİŞEHİR, SAKARYA VE ANTALYA İLLERİNDE YAPILMAKTADIR. 1990-2001 YILLARI ARASINDA YAŞ KOZA ÜRETİMİ YAPAN İL, KÖY VE AİLE SAYISINDA BÜYÜK DÜŞÜŞLER OLMUŞ, BUNUN DOĞAL SONUCU OLARAK DA İPEK ÜRETİMİMİZ HIZLA AZALMIŞTIR.

▪ AZALIŞIN NEDENLERİ ARASINDA; MARMARA BÖLGESİNDE SANAYİNİN GELİŞMESİ SONUCUNDA KÖYDEN KENTE GÖÇ OLAYLARININ HIZLANMASI VE DUT AĞAÇLARININ KESİLMESİ, ZİRAİ VE KİMYASAL İLAÇ KULLANIMININ ARTMASI, ALTERNATİF TARIM ÜRÜNLERİNİN GETİRİSİNİN KOZADAN FAZLA OLMASI VE ÖZELLİKLE GÜNEYDOĞU ANADOLU BÖLGEMİZDE YAŞANAN TERÖR OLAYLARI GÖSTERİLEBİLİR.

- İPEKBÖCEKÇİLİĞİ ÜRETİMİNDE GÖRÜLEN BÜYÜK DÜŞÜŞLERE RAĞMEN, SEKTÖRÜN ÜLKE EKONOMİSİ ÜZERİNDEKİ ETKİSİ OLDUKÇA FAZLADIR. YAKLAŞIK YARIM MİLYON KİŞİ İPEKBÖCEKÇİLİĞİ, İPEK ÇEKİMİ, BÜKÜM, BOYAMA, DOKUMA VE PAZARLAMA GİBİ DEĞİŞİK FAALİYETLERDE İSTİHDAM EDİLMEKTEDİR.
- DEVLET DESTEĞİYLE DE OLSA SÖZ KONUSU TİCARİ FAALİYETİN DEVAMI İLE, ÜLKEMİZİN EN ÖNEMLİ TARİHSEL HAZİNELERİNDEN BİRİSİ OLAN İPEKLİ EL SANATLARI YAŞATILMAYA DEVAM ETMEKTE VE BU KÜLTÜR GENÇ KUŞAKLARA AKTARILMAKTADIR.

İPEKBÖCEKÇİLİĞİ ÜRETİM VERİLERİ

YILLAR	KUTU (ADET)	YAŞ KOZA (TON)	VERİM (KG/KUTU)
2003	5.097	169	33,2
2004	5.161	143	27,7
2005	5.669	157	27,7
2006	5.698	129	22,6
2007	5.273	127	24,1
2008	5.564	126	22,6

- KURULDUĐU 1940 YILINDAN BERİ BURSA'DA FAALİYETLERİNİ SÜRDÜREN S.S. BURSA KOZA TARIM SATIŞ KOOPERATİFLERİ BİRLİĞİ (KOZABİRLİK), BURSA, BİLECİK, ADAPAZARI, ESKİŞEHİR VE ANTALYA İLLERİNDEKİ 5 KOOPERATİFİ VE TOPLAM 10.936 ORTAĐI İLE İPEKBÖCEKÇİLİĞİ SEKTÖRÜNDE YER ALAN TEK ÜRETİCİ ÖRGÜTÜDÜR.
- ÜLKEMİZDE ÜRETİLEN YAŞ İPEK KOZASININ TAMAMI KOZABİRLİĞE BAĐLI KOOPERATİFLER TARAFINDAN SATIN ALINMAKTA, ELDE EDİLEN KURU KOZALAR İÇ VE DİŞ PİYASALARA PAZARLANMAKTADIR.

2. DEVLET DESTEKLERİ

- **ÜLKEMİZDE YAŞ İPEKBÖCEĞİ KOZASI REKOLTESİ 1990 YILINDA 2.171 TON İKEN BELİRTİLEN NEDENLERDEN DOLAYI, HER GEÇEN YIL BİR MİKTAR AZALARAK 2001 YILINDA EN DÜŞÜK SEVİYESİ OLAN 47 TONA KADAR GERİLEMİŞTİR. 2002 YILINDAN İTİBAREN ÜRETİCİLERE ÜCRETSİZ İPEKBÖCEĞİ TOHUMU VE DUT FİDANI DAĞITIMI SAYESİNDE ÜRETİMDE TEKRAR ARTIŞ SAĞLANABİLMİŞTİR.**

▪ TÜRK TEKSTİLİNİN VE TURİZMİNİN İLGİ ODAĞI OLMUŞ, TÜRK İPEĞİ VE TÜRK MOTİFLERİYLE İŞLENMİŞ DÜNYACA MEŞHUR HERKE HALISININ YAŞAMASI VE YARATTIĞI KATMA DEĞERİN KORUNMASI İLE ÖZELLİKLE EKONOMİK İMKANLARI KISITLI FAKİR YETİŞTİRİCİLERİMİZDEN OLAN VE GEÇİMİNİ SADECE BU ÜRÜNDEN SAĞLAYAN ÜRETİCİLERİMİZİN DESTEKLENMESİ ÜZERİNDE ÖNEMLE DURULAN KONULARDAN BİRİSİDİR..

- 1974-1980 YILLARI ARASINDA DEVLET DESTEKLEME KAPSAMINA ALINAN YAŞ KOZA, 1981 YILINDAN İTİBAREN DESTEKLEME KAPSAMINDAN ÇIKARILARAK, İTHALATA KONULAN YÜKSEK FONLAR İLE KORUNMAYA ÇALIŞILMIŞTIR.
- ÜRETİM MALİYETLERİMİZİN ARTMASINA KARŞILIK, DIŞ PİYASALARDA KURU KOZA FİYATLARININ ÇOK DÜŞÜK OLMASI SONUCUNDA, ÜRETİCİLER 1999 VE 2000 YILLARINDA PRİM, 2001 YILINDA PRİM VE DOĞRUDAN DESTEK, 2002 YILINDAN BU YANA İSE DOĞRUDAN DESTEK ÖDEMESİ YOLUYLA DEVLET TARAFINDAN TEKRAR DESTEKLENMİŞTİR.

■ YAPILAN BU DESTEKLER SONUCUNDA, KOZABİRLİK ÜRETİCİLERDEN DÜNYA FİYATLARINDAN ÜRÜN ALMA İMKANINA KAVUŞMUŞ VE SATIN ALDIĞI KOZALARIN TAMAMINI PAZARLAYABİLMİŞTİR.

■ 2002 YILINDAN BU YANA BELİRLENEN YAŞ KOZA DOĞRUDAN DESTEK ÖDEMELERİ VE KOZABİRLİK ALIM FİYATLARI İLE ÜRETİCİLERE ÜCRETSİZ DAĞITILAN İPEKBÖCEĞİ TOHUMLARI VE DUT FİDANLARI, KOZA YETİŞTİRİCİLERİNİ TATMİN EDEREK ÜRETİM ARTIŞINI TEŞVİK EDEN EN ÖNEMLİ UNSUR OLMUŞTUR. ÜLKEMİZDE ÜRETİLEN İPEKBÖCEĞİ TOHUMLARININ RANDIMANLARININ YÜKSELTİLMESİ DE ÜRETİM ARTIŞINA KATKI SAĞLAMISHTIR.

1. SINIF YAŞ KOZA ALIM FİYATLARI (YTL/Kg)

YILLAR	KOZABİRLİK ALIM FİYATI	DOĞRUDAN DESTEK ÖDEMESİ	TOPLAM
2003	3,00	7,00	10,00
2004	2,30	7,70	10,00
2005	2,50	8,50	11,00
2006	2,50	9,50	12,00
2007	3,50	9,50	13,00
2008	5,00	10,00	15,00

- **HAM İPEK ÜRETİMİMİZ YILLIK 20-25 TON OLUP, SEKTÖRÜN YILLIK İHTİYACI OLAN YAKLAŞIK 250 TON HAM İPEK ÇOĞUNLUKLA ÇİN HALK CUMHURİYETİ, ÖZBEKİSTAN VE BREZİLYA'DAN KARŞILANMAKTADIR.**
- **ÜLKEMİZDE ÜRETİLEN KOZANIN BÜYÜK BİR BÖLÜMÜ KURU KOZA OLARAK İHRAÇ EDİLMEKTEDİR. YILLARA GÖRE DEĞİŞMEKLE BİRLİKTE YERLİ HAM İPEK ÜRETİMİMİZİN ORTALAMA 5 TONU İPEK HALI SEKTÖRÜ TARAFINDAN İÇ PİYASADA DEĞERLENDİRİLMEKTEDİR. ÜLKEMİZ HALI SEKTÖRÜNÜN KALAN İHTİYACI İTHAL EDİLMEKTEDİR.**

İHRACAT MİKTAR VE DEĞERLERİ

ÜRÜN ADI	2006		2007		2008 (OCAK- EKİM)	
	MİKTAR (TON)	DEĞER (BİN \$)	MİKTAR (TON)	DEĞER (BİN \$)	MİKTAR (TON)	DEĞER (BİN \$)
Kuru Koza	32,4	197,6	-	-	-	-
İpek İplik	6,1	351,7	4,6	288,9	26,8	636,5
İpekten Dokuma	58,1	2.375,5	61,8	1.527,3	67,7	1.642,1
İpek Halı	53,7	31.217,9	92,9	37.555,8	59,0	29.768,9

İTHALAT MİKTAR VE DEĞERLERİ

ÜRÜN ADI	2006		2007		2008(OCAK- EKİM)	
	MİKTAR (TON)	DEĞER (BİN \$)	MİKTAR (TON)	DEĞER (BİN \$)	MİKTAR (TON)	DEĞER (BİN \$)
Ham İpek	116,6	2.448,4	130,4	2.764,4	83,0	1.645,6
İpek İplik	37,9	1.381,2	117,0	3.905,1	152,6	5.807,4
İpekten Dokuma	337,0	25.173,6	399,0	29.607,6	322,6	26.842,3
İpek Halı	88,1	15.432,6	87,2	16.999,8	92,6	17.148,8

4. TÜRKİYE – AB MEVZUATININ MUKAYESESİ

TÜRKİYE

**DOĞRUDAN DESTEK
ÖDEMELERİ 2006 YILINDAN BU
YANA 24/02/2005 TARİH VE
25737 SAYILI RESMİ GAZETEDE
YAYIMLANAN 2005/8503 SAYILI
“HAYVANCILIĞIN
DESTEKLENMESİ HAKKINDA
BAKANLAR KURULU KARARI”
VE UYGULAMA TEBLİĞLERİNE
GÖRE YAPILMAKTADIR.**

AVRUPA BİRLİĞİ

**İPEKBÖCEKÇİLİĞİ YARDIMLARI
COUNCIL REGULATION (EEC)
NO 845/72 VE COMMISSION
REGULATION (EEC) NO 1054/73
GÖRE YAPILMAKTADIR.**

TÜRKİYE

ÜRETİMİ GERÇEKLEŞTİRİLEN YAŞ KOZA İÇİN KG BAŞINA YARDIM YAPILMAKTADIR.

DOĞRUDAN DESTEK ÖDEMESİ İÇİN MİKTAR SINIRLAMASI YOKTUR.

AVRUPA BİRLİĞİ

BESLEMESİ YAPILAN İPEKBÖCEĞİ İÇİN KUTU BAŞINA YARDIM YAPILMAKTADIR.

KUTU BAŞINA ELDE EDİLEN YAŞ KOZA MİKTARININ MİNİMUM 20 KG OLMASI KOŞULU BULUNMAKTADIR.

TÜRKİYE

AVRUPA BİRLİĞİ

**BİRLİĞE YAŞ KOZALARIN
SATIMI VE BELGELERİN
TAMAMLANMASINI MÜTEAKİP
ÖDEME YAPILMAKTADIR.
(TEMMUZ - AĞUSTOS)**

**BAŞVURULAR 30 KASIM
TARİHİNE KADAR
YAPILMAKTA, 2/3 ÖDEME 31
ARALIK, 1/3 ÖDEME İSE
İZLEYEN YILIN 31 OCAK
TARİHİNE KADAR
YAPILMAKTADIR.**

TÜRKİYE

1953/1317 SAYILI BAKANLAR KURULU KARARINA İSTİNADEN YAYIMLANAN TARIM VE KÖYİŞLERİ BAKANLIĞI'NIN 1986/2904 SAYILI TALİMATINA GÖRE KUTULAR ASGARİ 20.000 YUMURTA İÇERMEKTEDİR.

DOĞRUDAN DESTEK ÖDEMESİ HER YIL HEDEF FİYAT İLE DIŞ PAZAR FİYATI ARASINDAKİ FARK OLARAK BELİRLENMEKTEDİR.

AVRUPA BİRLİĞİ

KUTULARIN ASGARİ 20.000 YUMURTA İÇERMESİ KOŞULU BULUNMAKTADIR.

**DEĞİŞİKLİK OLMADIKÇA YARDIM MİKTARI AYNI KALMAKTADIR.
(KUTU BAŞINA 133.26 €)**

5. SEKTÖRÜN SORUNLARI

- İPEKBÖCEKÇİLİĞİNİN YOĞUN OLDUĞU BATI BÖLGELERİNDE, İSTİHDAM OLANAKLARININ FAZLALIĞI VE ALTERNATİF TARIM ÜRÜNLERİNDEN DAHA ÇOK GELİR SAĞLANMASI ÜRETİCİLERİ YAŞ KOZA ÜRETİMİNDEN VAZGEÇİRMEKTEDİR.
- DİĞER TARIM ÜRÜNLERİNDE KİMYASAL İLAÇ VE GÜBRE KULLANIMININ ARTMASI NEDENİYLE ÇEVRENİN, DOLAYSIYLA DUT AĞAÇLARININ OLUMSUZ ETKİLENMESİ VE BESLEME ALTINDAKİ İPEKBÖCEKLERİNİN ZEHİRLENMESİ SONUCU, BÜYÜK ÜRETİM KAYBINA UĞRAYAN ÜRETİCİLER ZAMANLA YAŞ KOZA ÜRETİMİNİ TERK ETMİŞLERDİR.

- ÜRETİMİN KÜÇÜK AİLE İŞLETMELERİNDE DÜŞÜK MİKTARLARDA YAPILMASI, AİLE BAŞINA YÜKSEK GELİR ELDE EDİLMESİNİ ÖNLEMEDİR.
- ÖZELLİKLE BATI BÖLGELERİNDE SANAYİLEŞME NEDENİYLE DUTLUKLAR TAHRİP EDİLMEKTE, YENİ DUT BAHÇELERİ TESİS EDİLMEMEKTEDİR.
- GENÇ İŞGÜCÜNÜN KIRSAL KESİMDEN KENTE GÖÇÜNÜN ÖNLENEMEMESİ, YAŞ KOZA ÜRETİMİNİN ARTIRILMASININ ÖNÜNDE ENGEL OLUŞTURMUŞTUR.

- İPEKBÖCEĞİ TOHUMU VE YAŞ KOZA ÜRETİMİNDE SON TEKNİKLERİN KULLANILAMAMASINDAN DOLAYI, HASTALIKLAR VE ZARARLILARLA ETKİN MÜCADELE EDİLEMEMİŞ VE ÜRETİM KAYIPLARININ ÖNÜNE GEÇİLEMEMİŞTİR.
- EĞİTİM ÇALIŞMALARINA YETERİNCE ÖNEM VERİLMEDİĞİNDEN, ÜRETİCİLER ESKİ GELENEKSEL ÜRETİM BİÇİMİNİ TERK ETMEMİŞ VE ÜRETİMDE AZALMA OLMUŞTUR.
- İPEK HALI ÜRETİMİNDE ATÖLYE SİSTEMİNE GEÇİLEMEDİĞİNDEN ÜRETİM PLANLAMASI YAPILAMAMIŞ VE ÜRETİMİN AŞAMALARI KONTROL EDİLEMEMİŞTİR.

- **EL SANATLARI KONUSUNDA YETERLİ EĞİTİM VERİLEMEDİĞİNDEN İŞGÜCÜ ZAMAN İÇERİSİNDE KALİTESİNİ YİTİRMİŞTİR.**
- **GÜNÜMÜZ ŞARTLARINA UYGUN DESEN VE TASARIMLARIN YARATILMASINDA BAŞARI SAĞLANAMAMIŞ, ÜNİVERSİTELER VE TEKNİK OKULLARLA YETERLİ İŞBİRLİĞİ OLANAKLARI YARATILAMAMIŞTIR.**
- **ÖZELLİKLE UZAK DOĞU'DAN GELEN UCUZ VE KALİTESİZ TAKLİT HALILARIN SATIŞI ÖNLENEMEDİĞİNDEN, YERLİ ÜRETİM GERÇEK EL DOKUMASI İPEK HALILAR DAHA PAHALI KALMIŞ VE REKABET ŞANSINI KAYBETMİŞTİR. BUNUN SONUCU BİR ÇOK HALI ÜRETİCİSİ FİRMA PİYASADAN ÇEKİLMİŞTİR.**

6. ÇÖZÜM ÖNERİLERİ

- **ÜLKEMİZİN DOĞU BÖLGELERİ BAŞTA OLMAK ÜZERE KİŞİ BAŞINA GELİRİN ÇOK DÜŞÜK OLDUĞU BÖLGELERDE YENİ DUT AĞACI ÜRETİM SAHALARININ OLUŞTURULMASI DESTEKLENMELİDİR.**
- **YAŞ KOZA ÜRETİMİNE HALEN DEVLET TARAFINDAN SAĞLANAN MALİ DESTEKLERİN, ÜRÜNÜN KÜLTÜREL BİR DEĞERE SAHİP SPESİFİK BİR ÜRÜN OLMASI DİKKATE ALINARAK, UZUN VADEDE DEVAM ETTİRİLMESİ GEREKMEKTEDİR.**

- İPEKBÖCEKÇİLİĞİNİN YOĞUN OLARAK YAPILDIĞI BÖLGELERDE, HIÇBİR KİMYASAL İLAÇ KULLANIMININ OLMADIĞI BAŞTA ORGANİK TARIM OLMAK ÜZERE ALTERNATİF ÜRETİM FAALİYETLERİ ÖZENDİRİLMELİDİR.
- ÜRETİMİN ARTIRILMASI İÇİN BÖCEKHANE VE İLK YAŞ BESLEME EVİ GİBİ FİZİKSEL ŞARTLAR ÜRETİCİLERE SAĞLANMALIDIR.
- ARAŞTIRMA – GELİŞTİRME FAALİYETLERİNE ÖNEM VERİLMELİ, İPEKBÖCEKÇİLİĞİ VE İPEKLI ÜRÜNLER İLE İLGİLİ KURUMLAR ARASINDAKİ İŞBİRLİĞİ ARTIRILMALIDIR.

- **GEREKLİ YATIRIMLAR YAPILARAK MODERN ÜRETİM TEKNİKLERİ KULLANILMALI, DOLAYSIYLA KUTU BAŞINA VERİMLİLİĞİN ARTIŞI HEDEFLENMELİDİR.**
- **ÜRETİCİLERE YÖNELİK EĞİTİM ÇALIŞMALARINA ÖNEM VERİLMELİDİR.**
- **EL SANATLARINA İLİŞKİN ENVANTER ÇALIŞMALARI TAMAMLANMALI, İPEKLİ ÜRÜNLERİN ÜRETİMİ VE PAZARLANMASI İÇİN GEREKLİ ORGANİZASYON KURULMALIDIR.**

- İPEK HALI ÜRETİMİNDE YENİ DESEN VE TASARIM ÇALIŞMALARINA AĞIRLIK VERİLMELİ, BU AMAÇLA YÜKSEK OKULLARDA YENİ BÖLÜMLER AÇILMALI VE KÖYLERDE UYGULAMALI HALI DOKUMA KURSLARI DÜZENLENMELİDİR.
- TAKLİT ÜRÜNLERLE MÜCADELE EDİLMELİ, İPEK HALIYA BELİRLİ STANDARTLAR GETİRİLMEK SURETİYLE, SERTİFİKASIZ HALI SATIŞI ÖNLENMELİDİR.
- YENİ PAZARLAMA TEKNİKLERİ KAPSAMINDA, BAŞTA YENİ AMBALAJLAR OLMAK ÜZERE İNTERNET ÜZERİNDEN SATIŞ OLANAKLARI SAĞLANMALI, REKLAM VE PROMOSYON ÇALIŞMALARI İLE İPEK HALININ TANITIMINA ÖNEM VERİLMELİDİR.

İLGİNİZE TEŞEKKÜR EDERİM.

22.12.2008

ENGİN DİKİCİ

**DAİRE BAŞKANI
ZİRAAT YÜKSEK MÜHENDİSİ**